

RĂSPUNDEREA PENTRU ÎNCĂLCAREA LEGISLAȚIEI PRIVIND PROTECȚIA PATRIMONIULUI CULTURAL IMOBIL AL FEDERAȚIEI RUSE

Natalia CHIRIAC

natalia.chiriac@dp.utm.md

Viorica URSU

viorica.ursu@dp.utm.md

Ina BOSTAN

ina.bostan@dp.utm.md

Summary: *One of the priority tasks of each state is the obligation to preserve and transmit to descendants the reference results of cultural activities from past eras, materialized in historical monuments, which contain information about the scientific, cultural, social and religious achievements of the people. The loss of cultural property is irreparable and irreversible. Any disappearance of cultural heritage will inevitably affect all areas of life of present and future generations, will lead to spiritual impoverishment, ruptures in historical memory, the ruin of society as a whole. They cannot be compensated either by the development of modern culture or by the creation of significant new works. The accumulation and preservation of cultural values is the basis for the development of civilization. The Russian Federation is a state with a long history and a rich culture. Russian law is currently taking steps to protect objects that symbolize the achievements of its people. Research topic is constituted by the rules of criminal and contravention law, which provide for liability for the destruction or damage to monuments of history and culture, the practice of applying these rules in the field of use and protection of historical and cultural monuments, trends and ways of developing legislation in this area, and last but not least the issues of improving criminal law.*

Cuvinte-cheie: patrimoniu cultural, infracțiune, contravenție, distrugere, deteriorare, obiect al patrimoniului cultural.

Introducere.

Actualmente, Federația Rusă posedă, cu adevărat nenumărate bogății culturale, care necesită o protecție sporită, iar păstrarea, utilizarea și

conservarea acestor bogății sunt de neconceput fără o reglementare legală adecvată.

Spre mare regret, valorile culturale ale Federației Ruse și ale întregii omeniri în ansamblu sunt în mod constant amenințate de pericole de diferite tipuri. Sarcina principală este conservarea patrimoniului cultural în ansamblu și a elementelor sale individuale. Educația insuficientă și lipsa interesului cetățenilor pentru conservarea monumentelor istorice și culturale și a altor obiecte de patrimoniu cultural pot duce inevitabil la pierderea acestui patrimoniu și la ruperea legăturilor istorice și culturale între generații. Dezvoltarea culturală a unui stat afectează în mod direct prosperitatea economică, suveranitatea statului și identitatea acestuia.

Baza metodologică a studiului. La baza investigației sunt plasate opiniile fundamentate juridic și științific ale specialiștilor cu renume din Federația Rusă, printre care un loc important le revine savanților L.R. Klebanov [3, 4], E. M. Gilmanov. [2], T. R. Sabitov [12], E.V. Millerov [6], și alții. De altfel, alături de o bogată bibliografie doctrinară rusă, a fost analizată și legislația Federației Ruse ce reglementează subiectul supus cercetării.

La elaborarea articolului, au fost utilizate următoarele metode științifice: metoda comparativă, analitică, sistemică.

Rezultatele obținute și discuții. Prin Decretul președintelui Federației Ruse din 24 decembrie 2014, au fost aprobate Fundamentele politicii culturale ale statului [9], iar din februarie 2016 a intrat în vigoare „Strategia politicii culturale de stat a Federației Ruse, valabilă până în 2030 [3,4] în care se menționează că prosperitatea economică, suveranitatea statului și identitatea civilizației rusești depind în mod direct de dezvoltarea culturală și umanitară.

Potrivit datelor anunțate în Raportul de stat privind starea culturii din Federația Rusă pentru 2017, Ministerul Culturii împreună cu autoritățile regionale de protecție au efectuat o „inventariere” completă a obiectelor de patrimoniu cultural. Astfel, Registrul unificat conține în prezent 143.876 obiecte, dintre care 48% sunt de importanță federală; 50% - de semnificație regională și 2% - semnificație locală (municipală) [2, p. 48].

În pct. 82 a Strategiei de securitate națională a Federației Ruse [13, pct. 82] se spune că întărirea controlului statului asupra stării obiectelor patrimoniului cultural (monumente istorice și culturale), precum și sporirea

răspunderii pentru încălcarea cerințelor de conservare a acestora, contribuie la consolidarea securității naționale în domeniul culturii.

În contextul implementării prevederilor strategiei, este actuală problema privind corespunderea cerințelor realităților existente societății cu respectarea legislației în vigoare în domeniul protecției monumentelor istorice și culturale.

Legislația Federației Ruse prevede mai multe norme privind protecția patrimoniului cultural național imobil, printre care putem menționa:

- Legea privind obiectele patrimoniului cultural al Federației Ruse (monumente istorice și culturale) nr. 73-Φ3 din 25.06.2002 [17];
- Codul contravențional al Federației Ruse (în continuare C.C. al F.R.) nr. 195- FZ din 30 decembrie [5];
- Codul penal al Federației Ruse (în continuare C.P. al F.R.) N 63- FZ din 13.06.1996 [15] etc.

În continuarea cercetării subiectului supus analizei în prezentul articol, vom trece la analiza propriu-zisă a acestor acte normative.

1. Legea Federației Ruse privind obiectele patrimoniului cultural (monumente istorice și culturale) nr. 73-Φ3 din 25.06.2002

Pentru încălcarea Legii Federației Ruse privind obiectele patrimoniului cultural (monumente istorice și culturale), funcționarii, precum și persoanele fizice și juridice, poartă răspundere penală, administrativă și de altă natură juridică, în conformitate cu legislația Federației Ruse.

Astfel, persoanele care au cauzat pagube obiectului patrimoniului cultural sunt obligate să ramburseze costul lucrărilor de restaurare.

De asemenea, persoanele care au cauzat pagube unui obiect al patrimoniului arheologic, sunt obligate să ramburseze costul măsurilor necesare pentru conservarea acestuia, specificate la art. 40 din Legea Federației Ruse privind obiectele patrimoniului cultural (monumente istorice și culturale), și anume costul destinat: conservării obiectului patrimoniului cultural, restaurării unui monument sau ansamblu, cercetării și explorării, lucrărilor de proiectare și producție, derulării cercetărilor științifice și metodologice, efectuării supravegherii tehnice și de autor a obiectivelor în stadiu de realizare, care nu scutesc aceste persoane de

răspunderea administrativă și penală prevăzută pentru săvârșirea unor astfel de acțiuni.

2. Codul contravențional al Federației Ruse nr. 195- FZ din 30 decembrie

Răspunderea contravențională pentru încălcarea legislației privind protecția obiectelor patrimoniului cultural este reglementată de normele Codului contravențional al Federației Ruse nr. 195- FZ din 30 decembrie [5], cu modificările și completările ulterioare.

Întru aplicarea corectă a răspunderii contravenționale, o importanță deosebită are calificarea juridică corectă a faptei antisociale comise. Astfel, în continuare vom analiza conținutul constitutiv al contravențiilor împotriva patrimoniului istoric și cultural imobil al Federației Ruse.

a) În art. 7.13 din C.C. al F.R. este prevăzută *răspunderea pentru încălcarea legislației Federației Ruse privind protecția obiectelor de patrimoniu cultural (monumente istorice și culturale), încălcarea regimului de utilizare a terenurilor în limitele teritoriilor obiectelor de patrimoniu cultural sau nerespectarea restricțiilor stabilite în limitele zonelor de protecție a obiectelor de patrimoniu cultural.*

Obiectul contravenției sus-menționate include:

- obiecte ale patrimoniului cultural (monumente de istorie și cultură) de semnificație federală, incluse în Registrul de stat al obiectelor de patrimoniu cultural (Lista obiectelor de patrimoniu istoric și cultural de importanță federală (întreaga Federație), teritoriile acestora [5, art. 7.13, alin. (1)];

- obiecte deosebit de valoroase ale patrimoniului cultural al F. R. [5, art. 7.13, alin. (2)];

- obiecte de patrimoniu cultural (monumente de istorie și cultură) incluse în Lista patrimoniului cultural și natural mondial, teritoriile acestora [5, art. 7.13, alin. (2)];

- teritoriile rezervațiilor istorice și culturale federale (rezervații-muzeu), zonele de protecție a acestora [5, art. 7.13, alin. (2)];

- evidența obiectelor patrimoniului cultural, teritoriile acestora [5, art. 7.13, alin. (3)].

Latura obiectivă se caracterizează prin următoarele acțiuni: încălcarea cerințelor privind conservarea, utilizarea și protecția obiectelor

de patrimoniu cultural, nerespectarea restricțiilor stabilite în zonele de protecție a acestora.

Activitatea de restaurare a obiectelor patrimoniului cultural fără deținerea licenței sau încălcarea de către licențiat a cerințelor și condițiilor de licențiere, în funcție de statutul obiectului patrimoniului cultural, este calificată în conformitate cu art. 7.13, alin. (1-3) a C.C. al F.R..

În acest sens, contravenientul poate fi supus unor sancțiuni sub forma suspendării licenței sau a anulării acesteia, prevăzute la art. 13 din Legea federală „*Cu privire la autorizarea anumitor tipuri de activități*” [16], indiferent dacă sunt sau nu aplicate sancțiunile contravenționale stabilite de articolul de mai sus.

Sancțiunea prevăzută de acest articol prevede un avertisment [5, art. 7.13, alin. (1)] sau impunerea unei amenzi a cărei valoare poate ajunge:

- pentru persoane fizice – de la cincisprezece mii la două sute de mii de ruble;
- pentru funcționari - de la douăzeci de mii la patru sute de mii de ruble;
- pentru persoanele juridice - de la două sute de mii la cinci milioane de ruble.

Constatarea contravențiilor intră în competența funcționarilor Ministerului Culturii Federației Ruse și organismelor teritoriale ale acestuia, specificate în alin. (2) a art. 23.57 Codul contravențional al Federației Ruse.

b) Articolul 7.14 din C.C. al F.R. reglementează *răspunderea pentru organizarea sau efectuarea lucrărilor de terasament, construcție, sau alte lucrări fără permisiunea organului care exercită supravegherea și controlul de stat în domeniul întreținerii, conservării, utilizării, promovării și protecției de stat a obiectelor patrimoniului cultural, în cazurile în care o astfel de autorizare este obligatorie.*

c) Articolul 7.15 din C.C. al F.R. definește *responsabilitatea pentru efectuarea explorării sau săpăturilor arheologice fără permisiune.*

Latura obiectivă, a acestei contravenții se caracterizează prin acțiunea de exercitare a muncii în cadrul unui obiect al patrimoniului arheologic, fără permisiunea primită în modul prescris (foaie deschisă) sau cu încălcarea condițiilor stipulate de permisiune (foaie deschisă). În cazurile în care aceste acțiuni au rezultat cu deteriorarea sau distrugerea

din neglijență unui obiect al patrimoniului arheologic, răspunderea apare în conformitate art. 7.15, alin. (2) din C.C. al F.R.

Sanctiunea acestei norme prevede nu doar impunerea unei amenzi persoanelor fizice în mărime de la două până la două mii cinci sute de ruble, ci și confiscarea obiectelor obținute ca urmare a săpăturilor, precum și a instrumentelor și echipamentelor utilizate pentru explorare sau excavare.

d) Articolul 7.16 a C.C. al F.R. reglementează *răspunderea pentru folosirea ilegală a terenurilor istorice și culturale*.

În temeiul acestui articol, sunt sancționate din punct de vedere administrativ:

- folosirea ilegală a terenurilor *de valoare istorico-culturală*;
- schimbarea ilegală a regimului juridic al parcelelor de teren din componența terenurilor *de valoare istorico-culturală*.

În conformitate cu articolul 23.57 din C.C. al F.R., contravențiile prevăzute la art. 7.13, 7.14, 7.16, 7.33 sunt examinate de către autoritățile care exercită controlul statului în domeniul conservării, utilizării, promovării și protecției de stat a obiectelor patrimoniului cultural.

Astfel, examinarea contravențiilor sus-menționate ține de competența următoarelor autorități:

1) șeful organului executiv federal care exercită controlul statului în domeniul conservării, utilizării, promovării și protecției de stat a obiectelor patrimoniului cultural, adjuncții săi;

2) șefii diviziunilor structurale ale organismului federal, care supraveghează controlul statului în domeniul conservării, utilizării, promovării și protecției de stat a obiectelor patrimoniului cultural, adjuncții lor;

3) șefii organelor teritoriale ale organului executiv federal, care exercită controlul statului în domeniul conservării, utilizării, promovării și protecției de stat a obiectelor patrimoniului cultural, adjuncții lor;

4) șefii organului executiv al Federației Ruse, care exercită controlul statului în domeniul conservării, utilizării, promovării și protecției de stat a obiectelor patrimoniului cultural, adjuncții săi.

3. Codul penal al Federației Ruse nr. 63-FZ din 13.06.1996

În art. 243 din C.P. al F.R. este stabilită răspunderea penală pentru distrugerea sau deteriorarea obiectelor patrimoniului cultural (monumente

istorice și culturale) ale Federației Ruse, incluse în Registrul de stat unificat al obiectelor patrimoniului cultural (monumente istorice și culturale), identificate ca obiecte a patrimoniului cultural sau valori culturale.

Obiectul nemijlocit al infracțiunii îl constituie fundamentele moralei publice [12, p. 15; 11, p. 281].

Potrivit opiniei autorului rus E.V. Millerov, morala publică ca obiect al protecției dreptului penal reprezintă un ansamblu de relații sociale care asigură respectarea normelor și regulilor de comportament, idei despre valorile universale care s-au dezvoltat în societate [6, p. 7].

Esența acestei prevederi constă în faptul că, ca urmare a comiterii infracțiunii, se produc daune ireparabile patrimoniului cultural național și universal, exprimat prin pierderea componentelor sale, unice și caracteristicilor excepționale. Astfel, se va lua în considerare și faptul că spre deosebire de alte încălcări ale valorilor culturale, aceasta duce la pierderea efectivă a elementelor sale inegalabile.

Mai mult, infracțiunea specificată, de regulă, constă în distrugerea sau deteriorarea acestor obiecte. La comitere infracțiunii în temeiul art. 243 din Codul penal al Federației Ruse, în ceea ce privește obiectele patrimoniului cultural care nu aparțin vinovatului, sunt încălcate și relațiile de proprietate, proprietarii pierzându-și posibilitatea de a-și mai folosi proprietatea.

Obiectul infracțiunii prevăzute în art. 243 din C.P. al F.R. reprezintă:

– *obiecte ale patrimoniului cultural (monumente de istorie și cultură)* a Federației Ruse, incluse în Registrul de stat unificat al obiectelor de patrimoniu cultural (monumente de istorie și cultură) ale Federației Ruse [15, art. 243, alin. (1)]. În conformitate cu art. 15, alin. (2) din Legea federală „Cu privire la obiectele patrimoniului cultural (monumente istorice și culturale) ale Federației Ruse”, astfel cum a fost modificată prin Legea federală nr. 133 din 28 iulie 2012, *registrul reprezintă un sistem de informații de stat conectat la infrastructura care oferă informații și interacțiune tehnologică a sistemelor de informații utilizate pentru furnizarea statului și serviciile municipale în formă electronică, inclusiv o bancă de date, a cărei unitate și comparabilitate sunt asigurate prin principiile generale de înregistrare, metodele și formele de menținere a registrului* [17];

– *obiecte identificate ale patrimoniului cultural*; acestea includ obiecte cu valoare istorică și culturală și pentru care s-a emis o concluzie a

expertizei istorice și culturale a statului cu privire la includerea lor în registru ca obiecte ale patrimoniului cultural; datele privind obiectele cu valoare istorică și culturală sunt introduse în documente special.

– *valori culturale;*

– *obiecte deosebit de valoroase ale patrimoniului cultural al Federației Ruse;* Guvernul Federației Ruse poate decide asupra recunoașterii unui obiect al patrimoniului cultural cu semnificație federală, inclus în Registru, un obiect deosebit de valoros al patrimoniului cultural al popoarelor Federației Ruse. Atribuirea statutului de obiect deosebit de valoros al patrimoniului cultural al popoarelor din Federația Rusă înseamnă considerarea acestuia ca având cea mai înaltă categorie de protecție și evidență implicând forme speciale de sprijin al statului și includerea acestuia în Codul de stat a obiectelor deosebit de valoroase ale patrimoniului cultural al popoarelor Federației Ruse. În conformitate cu pct. 1 din Regulamentul privind obiectele deosebit de valoroase ale patrimoniului cultural al Federației Ruse, aprobat prin Decretul președintelui Federației Ruse din 30 noiembrie 1992 nr. 14875 [10], sunt considerate drept obiecte deosebit de valoroase ale patrimoniului cultural al F.Ruse: *complexele istorice, culturale și naturale situate pe teritoriul F. R., ansamblurile și structurile arhitecturale, întreprinderile, organizațiile și instituțiile culturale, precum și alte obiecte reprezentând valori materiale, intelectuale și artistice de referință sau caracter unic din punct de vedere al istoriei, arheologiei, culturii, arhitecturii, științei și artei;*

– *obiecte de patrimoniu cultural (monumente de istorie și cultură) ale F. R. incluse în Lista Patrimoniului Mondial* [15, art. 243, alin. (2)];

– *rezervații istorice și culturale* [15, art. 243, alin. (2)]; Muzeu al rezervației istorice și culturale reprezintă un complex istoric, cultural și natural remarcabil, care necesită un regim special de întreținere;

– *Rezervație-muzeu* [15, art. 243, alin. (2)] este, potrivit art. 26-1 din Legea federală „Cu privire la Fondul muzeal al Federației Ruse și Muzeele din Federația Rusă” [18], un muzeu căruia, în conformitate cu procedura stabilită, i s-au furnizat parcele de teren cu locuri de interes situate pe acestea, clasificate ca rezervații istorice și culturale sau ansambluri.

– *obiecte ale patrimoniului arheologic, incluse în Registrul de stat unificat al obiectelor patrimoniului cultural (monumente istorice și culturale) a Federației Ruse* [15, art. 243, alin. (2)]. Conform art. 3 din

Legea federală „Cu privire la obiectele patrimoniului cultural (monumente istorice și culturale) ale Federației Ruse” nr. 73, modificată prin nr. 245-FZ din 23 iulie 2013, prin *obiect al patrimoniului arheologic* se înțelege urme ale existenței umane din epocile trecute, parțial sau complet ascunse în pământ sau sub apă (inclusiv toate obiectele arheologice și straturile culturale asociate cu astfel de urme); principalele sau una dintre principalele surse de informații despre care sunt săpăturile sau descoperirile arheologice. Acestea includ fortificații, tumuli, cimitire din pământ, morminte antice, așezări, parcări, statui din piatră, stele, sculpturi în stânci, rămășițe ale fortificațiilor antice, industrii, canale, nave, drumuri, locuri de ritualuri religioase antice, straturi culturale.

– *obiecte identificate din patrimoniul arheologic* [15, art. 243, alin. (2)]; conform alin. (6) a art. 18 din Legea federală „Cu privire la obiectele patrimoniului cultural (monumente istorice și culturale) a F. R.” nr. 73, obiectele patrimoniului arheologic sunt considerate obiectele identificate ale patrimoniului cultural de la data descoperirii lor.

Latura obiectivă a infracțiunii în cauză este exprimată printr-o acțiune, al cărei conținut este distrugerea sau deteriorarea monumentelor istorice și culturale. Trebuie remarcat faptul că formularea dispoziției acestui articol din Codul penal s-a modificat în comparație cu versiunea sa anterioară, care a dezvăluit acest element al infracțiunii ca distrugere, deteriorare și degradare a obiectelor specificate. În același timp, se pare că metoda actuală de descriere reflectă cel mai exact și pe deplin aspectul extern al infracțiunii care face obiectul anchetei și transmite natura pericolului său public.

Prin *distrugere* se înțelege orice acțiune ce are drept rezultat *aducerea în stare de neîntrebuințare* a obiectului de patrimoniu cultural, adică într-o astfel de stare, în care aceste entități își pierd cu desăvârșire valoarea istorică, culturală, spirituală, astfel încât nu mai pot fi reprezentative prin prisma destinației lor.

Unii autori consideră că distrugerea, ca atare, are limite extrem de vagi, mai ales în raport cu un bun cultural unde, câteodată, distrugere a valorii culturale ar putea să fie chiar și o curățare excesivă (de exemplu, lustruirea unor monede antice le poate diminua semnificativ valoarea atât culturală, cât și comercială; repictarea cu materiale și tehnici ireversibile a unei fresce poate duce la distrugerea sa) [1, p. 16].

Deteriorarea reprezintă schimbarea semnificativă a unui obiect sau a unor părți ale acestuia, de exemplu, îndepărtarea fragmentelor. Dacă este deteriorat, obiectul nu poate fi utilizat în scopul propus fără restaurare. Astfel de daune ar trebui să fie vizibile și pentru nespecialiști. Un monument de istorie sau cultură nu va fi afectat în sensul acestui articol dacă sunt pictate inscripții, desene, fragmente greu de înlăturat etc.

Acțiunea de cauzare a distrugerii sau deteriorării se realizează prin intermediul următoarelor metode: incendiere, provocarea exploziei, dărâmare, inundare, influențare mecanică sau chimică etc. Inacțiunea de cauzare a distrugerii sau deteriorării constă în neîntreprinderea măsurilor de oprire a propagării incendiului, inundației etc., deși făptuitorul putea și trebuia să întreprindă astfel de măsuri.

La calificare, nu are relevanță metoda de săvârșire a distrugerii sau a deteriorării: incendiere, provocarea exploziei, rupere, sfărâmare etc. Totuși, la individualizarea pedepsei, trebuie de luat în considerație dacă metoda aplicată a comportat sau nu un pericol pentru viața sau sănătatea persoanelor. Infracțiunea prevăzută la art. 243 din C.P. al F.R. este o infracțiune materială. Ea se consideră consumată din momentul producerii distrugerii sau deteriorării în proporții mari.

De asemenea, sunt scoase în afara componenței infracțiunii și alte componente ale laturii obiective a distrugerii sau deteriorării monumentelor istorice culturale, a complexelor naturale sau a obiectelor luate sub protecția statului, precum și a obiectelor sau documentelor cu valoare istorică sau culturală, cum ar fi locul: timpul, decorul etc.

Latura subiectivă a infracțiunii. În literatura de specialitate, forma vinovăției în privința distrugerii sau a deteriorării monumente de istorie și cultură rămâne a fi o problemă controversată. Astfel, unii autori consideră că vinovăția poate fi doar sub formă de intenție, alții - atât intenționat, cât și din neglijență. În ce ne privește, ne raliem la poziția autorului A.V. Naumov, potrivit căruia *„dacă dispoziția articolului din Partea specială a Codului penal nu specifică forma vinovăției, atunci în temeiul acestei secțiuni, infracțiunea poate fi doar intenționată* [7].

Este de remarcat faptul că în legislația penală a unor state există deja exemple de diferențiere a răspunderii penale pentru aceste fapte în funcție de forma vinovăției. De exemplu, Codul penal al Republicii Belarus conține norme care prevăd răspunderea penală atât pentru distrugerea,

degradarea sau deteriorarea intenționată a monumentelor istoriei și culturii (articolul 344), cât și pentru distrugerea acestora din imprudență [14, art. 345; 3, p.197].

Subiectul infracțiunii este unul obișnuit, adică este persoana fizică responsabilă, care a împlinit vârsta de 16 ani.

Concluzii:

Analiza legislației, a surselor doctrinare și a materialelor practicii judiciare ne permite să concluzionăm că una dintre metodele cele mai eficiente de protejare a monumentelor istorice și culturale este stabilirea răspunderii pentru deteriorarea sau distrugerea acestora.

Prin *infracțiuni împotriva patrimoniului istoric și cultural* se înțeleg acele acțiuni periculoase din punct de vedere social, prevăzute și interzise de legea penală, care încalcă relațiile privind utilizarea și conservarea obiectelor patrimoniului cultural (monumente istorice și culturale), a valorilor culturale mobile, a locurilor de concentrare a valorilor culturale (arhive, muzee, biblioteci), patrimoniu cultural imaterial.

Printre trăsăturile caracteristice ale infracțiunii prevăzute la articolul 243 din Codul penal al Federației Ruse, trebuie menționate dificultățile legate de calificarea acestor infracțiuni.

Pentru calificarea corectă, este necesar să se determine cu exactitate obiectul infracțiunii, care trebuie să aibă o valoare istorică sau culturală, precum și un statut juridic. În plus, este necesară interpretarea corectă a termenilor „distrugere” și „deteriorare” pentru a stabili momentul încheierii infracțiunii.

De asemenea, apar dificultăți în determinarea semnelor laturii subiective a infracțiunii.

Există probleme la distingerea acestei infracțiuni de infracțiunile conexe și de alte infracțiuni.

Pericolul public al unor astfel de infracțiuni constă în faptul că se produc daune ireparabile patrimoniului cultural național și universal, exprimat prin pierderea componentelor sale, unice și caracteristicilor excepționale. Astfel, la calificarea infracțiunii se va lua în considerare și faptul că spre deosebire de alte încălcări ale valorilor culturale, aceasta duce la pierderea efectivă a elementelor sale inegalabile.

Motivele comiterii infracțiunilor împotriva patrimoniului istoric și cultural sunt foarte diverse. În majoritatea cazurilor, acestea sunt:

- *interesul personal* (de pe monument sunt smulse elementele cele mai valoroase și vândute ulterior ca metal neferos);
- *invidie* (dorința de a distruge sau deteriora bunurile culturale aparținând altei persoane);
- *răzbunare* (sunt selectate cele mai valoroase lucruri din punct de vedere istoric și cultural, care ulterior sunt distruse sau deteriorate);
- *vanitate* (dorința cu orice preț de a poseda un anumit lucru antic sau o operă de artă, în ciuda imposibilității demonstrării sale publice, deoarece într-o conștiință transformată, posesia valorilor artistice înseamnă dobândirea unei semnificații sociale ridicate);
- *motive huliganice* (infractorii nu disting un monument de un alt obiect distrus);
- *politice* (distrugerea monumentelor ridicate în vederea perpetuării memoriei unor personalități politice),
- *intoleranță națională sau religioasă, motive naziste* (se comite o profanare împotriva monumentelor apărătorilor Patriei, soldaților-eliberatori sovietici).

Bibliografie:

1. Tezele prealabile ale codului patrimoniului cultural http://www.cultura.ro/sites/default/files/inline-files/TEZE_PREALABILE_CODUL_PATRIMONIULUI_fin041016.pdf (accesat: 27.10.2020)
2. Гильманов. Э.М. *Некоторые вопросы уголовной ответственности за повреждение или уничтожение объектов культурного наследия*. Oeconomia et Jus. 2019. № 1, с. 47-55
3. Клебанов Л.Р. *Преступления против культурных ценностей: понятие, признаки, система. Пробелы в российском законодательстве*. №3, 2011, с. 194-197
4. Клебанов Л.Р. *Уголовно-правовая охрана культурных ценностей*: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.08. М., 2012. 503 с.
5. *Кодекс Российской Федерации об административных правонарушениях* от 30.12.2001 N 195-ФЗ. Принят Государственной Думой 20 декабря 2001 года. Одобрен Советом Федерации 26 декабря 2001 года. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34661/ (accesat: 25.10.2020)
6. Миллеров Е.В. *Уголовно-правовая охрана нравственности*: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Ростов н/Д, 2006.

7. Наумов А.В. *Российское уголовное право*. Курс лекций: в 3 т. Т. 1. М.: Wolters Kluwer. 2007. 372 с.

8. *Об утверждении Стратегии государственной культурной политики на период до 2030 года*: Распоряжение Правительства Российской Федерации от 29.02.2016 г. № 326-р (в ред. от 30.03.2018 г.) // Собрание законодательства РФ. 2016. № 11, 14 марта. Ст. 1552

9. *Основы государственной культурной политики*. Утверждены Указом Президента Российской Федерации от 24 декабря 2014 г., N 808// Собрание законодательства РФ. 2014. № 52 (ч. I), 29 дек. Ст. 7753.

10. *Положение об особо ценных объектах культурного наследия народов Российской Федерации*. Утверждено Указом Президента Российской Федерации от 30 ноября 1992 г. N 1487. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_4650/0d607afadefef6cb4f1e0708a6f59d215a524799d/

11. Рарог А.И. *Уголовное право России*. Особенная часть. М., 1998.

12. Сабитов Т.Р. *Охрана культурных ценностей: уголовно-правовые и криминологические аспекты*: автореф. дис. канд. наук. Омск, 2002. С.15;

13. *Стратегия Национальной безопасности Российской Федерации*: Указ Президента РФ от 31.12.2015 № 683 // http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_191669/61a97f7ab0f2f3757fe034d11011c763bc2e593f/ (accesat: 29.10.2020).

14. *Уголовный Кодекс Республики Беларусь № 275-3*, 9 июля 1999 г. Принят Палатой представителей 2 июня 1999 года Одобрен Советом Республики 24 июня 1999 года. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_37318/67729c916d8aedbffd352f2e755393ea102ea3fd/ (accesat: 31.10.2020)

15. *Уголовный кодекс Российской Федерации* от 13.06.1996 N 63-ФЗ. Принят Государственной Думой 24 мая 1996 года. Одобрен Советом Федерации 5 июня 1996 года. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/

16. *Федеральный закон о лицензировании отдельных видов деятельности* от 04.05.2011 N 99-ФЗ. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_113658/ (accesat: 22.10.2020)

17. *Федеральный закон от 25.06.2002 N 73-ФЗ „Об объектах культурного наследия (памятниках истории и культуры) народов Российской Федерации”*. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_37318/67729c916d8aedbffd352f2e755393ea102ea3fd/ (accesat: 21.10.2020)

18. *Федеральный закон "О Музейном фонде Российской Федерации и музеях в Российской Федерации"* от 26.05.1996 N 54-ФЗ. http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10496/ (accesat: 31.10.20)